

*andere Widmung 4 26.
2 140.*

Dissertationum Politicarum
Prior,
DE SENATU CIVITATIS
Et in specie
de
CONSULIBUS
ac
SENATORIBUS,

*1661
1/2*

Quam,
in ALMA LEUCOREA,
MODERANTE NUMINE,
Præsidente,
Pre-Clarissimo
VIRO

DN. M. SIMONE FRIDERI-
CO FRENZELIO,

Cotbusiensi-Lusato, Favitore ac Amico
suo colendisimo:

Publicæ τῆς πολιτικῶν διαλέξει discutiendam
exhibet

JOHANNES SIGISM. GERLACHIUS,

Dresdâ Misnicus,
Autor & Respondens.

Ad d. 18. Septembr. 1661.

horis matutinis, in Auditorio Philosoph.

WITTEBERGÆ,
EX OFFICINA JOHANNIS HAKEN.
M DC LXI.

Johann Haken

Inclyto Senatui
Illustris Civitatis
DRESDENSIS
VIRIS

Nobilissimis, Amplissimis, Consultissimis, Prudentissimis,
Spectatissimis,

DNN.

CONSULIBUS,
SENATORIBUS,
ASSESSORIBUS,

Ad utilitatem Civium, & Civitatis gloriam unicè
referentibus omnia,

Quorum

Munia non nisi merita,
Auctoritas non nisi humanitas,

Comes non nisi gloria,

Virtutum Literarumqve Patronis publicis,

Evergetis suis privatis

Dissertationem hanc Politicam, totamq; adeò studiorum
suorum spem Sacram exhibet

cum voto devoto

INDESINENTIS PROSPERITATIS,
ET FELICISSIMI MODERAMINIS!

JOHANN. SIGISM. GERLACHILIS,

Dresdâ Misn.

Sacris addictus Studijs.

Dissertationem hanc Politicam, totamq; adeò studiorum suorum spem Sacram exhibet

FELICITER ! FELICITER !

CAPUT I.

DE DEFINITIONE SENATUS NOMINALI.

§. I.

Ndivisa illa ac summa Majestas in amplissimas et si terrarum Regiones sese diffundat, non tamen usq; præsens adeo est, ut nutu sue permeet universa, moderariq; sola valeat, quæ terrarum continet ambitus; suis potius stipata ministris, in latissimo imperii tractu dominatur, & certos civitatibus præficit Gubernatores, quosq; præesse muneribus constituit, velut ordinata instrumenta prolixioribus applicat Majestas Regni partibus, formam imitatura simplicissimam, quæ corporis licet moli in qualibet parte præsentissima sit, non uno tamen perinde munere defungitur ubivis, sed, prout instrumenta actioni certæ destinata, accipit, ita suam virtutem prodit, & naturam illam numero unam in multis benè officinis, & quasi corporis distractibus, diversâ utut adessendi ratione, exhibet.

§. II. Civitas enim corpus quoddam est, ad corporis veri vivi q; modum. (Liceat [a] *Plutarchi* verbis semel allatum simile ad vivum rescare.) Caput omnium est Princeps, penes quæ imperii summa est. Oculi, quibus videmus, Viri in Republ. bonâ sunt, quorum ductum sequimur: Aures, quæ audiunt, quæ dicimus, sunt Subditi, qui imperata faciunt: Lingva, quâ loquimur, sunt eruditione præstantes viri, ex quibus leges & disciplinas audimus: Capilli de capite penduli, sunt injuriâ affecti, qui opem Regis implorant: manus brachiaque equites sunt, Nobilesque, qui hostem reprimunt: Pedes, qui omnia sustinent, sunt agricolæ, qui victum omnibus ordinibus subministrant: ossa dura, quæ carnem fulciunt fragilem, sunt viri sapientes, qui onus sustinent Reipubl: corda, quæ palam non videmus, sunt familiares intimi, qui in arcano consilium dant Senatu: denique collum, quo capite corpus adhæret, est amor Regis Regnique, ex quibus Civitas constat. En partes non minus proprias Civitatis ac genuinas! en Instrumenta tantæ

A

mate-

(a) in libro de Doctr. Princip. ad Trajanum, referente Guevar: in Hovol. Princip. l. 1. c. 36.

materiae convenientissima, tantae formae dignissima: en! consummatissimum denique Reipubl. corpus.

§. III. Enim verò Instrumenta, quorum ope in ob-
eundis muniis Majestas utitur, æq; latè patent, ac ipsa terrarum
territoria. Hinc nec illa unius generis, sed quaedam nobiliora,
aliis, ac excellentiora. Quod enim usu venire in naturalium
corporum mole deprehendimus, ubi instrumenta dignioribus
destinata partibus pluris, ac quæ communiori quâdam ratione
agunt, variisque objiciuntur objectis, habentur: Idem eve-
nit in actuoso maximè Majestatis moderamine; qui proximè
Majestati accedunt, ejusque actûs ex æquo omnes, pacato tem-
pore in commune consulendo dirigunt, aut cum capeffenda ar-
ma, sedendo quasi vincunt, juxta Catonem, [G] hi cæteris Me-
gistanibus de facili præstant, cum fundamentum sint, in quo,
tanquam immobili cardine, cæteri Magistratus mutabiles ver-
santur. Unde Agamemnon, ut potiatur Trojâ (γ), non
multos Ajaces, sed Nestores sibi optavit. Immò (δ) Palladio mo-
to h. e. consiliorum acumine conturbato, Troja in potestatem
hostium venit.

[G] de re
Rusticâ.

[γ] Hom.
l. 2. Iliad.

[δ] Natu-
lis l. 4. My-
thol. c. 5.

(e) Eu-
statb. 2. I-
liad.

(ζ) Tacit⁹
l. 1. Annal.

[η] Sueton.
in Neron.

[θ] in Verr.
[i] 2.

Polit. 7. 4.

[κ] Lupold
de Jur.

Imper.

(λ) in O-

§. IV. Quo senatu sanctiori, ceu instrumentis necessariis,
opus admodum habet Monarchia. Nō n. πανόωτης est Majestas,
qualem [e] Argum Regem Pelop. extitisse ferunt, & pauca un-
videt aliquis, pauca audit. Verum Principi oportet multas esse
aures, multos oculos, quorum vices Senatus explet felicissimè.
Aristocratia vel ex ipso tali constat Senatu; Democratia præ-
cipitem vulgi furorem tarditate Senatûs hujus contemperat,
Hujus enim proprium maximè est, decernere, & sententiam
pronunciare justam, nec auxilio adeò, quam consilio juvare,
nî aliud insuper iis injunctum munus sit, uti Tiberius, (ζ) postea
Nero, (η) & Adrianus senatui tradiderunt judicia, quibus an-
tea Senatus se superiorem putabat, testante Cicerone: [θ] aut
Senatus de ipsâ insimul participet Majestate, ut Senatûs Lace-
dæm. (i) Hodieq; sacratissimum senatûs Collegium Principum
in (κ) Germaniâ, & Senatorum in Poloniâ, de quibus Stanisl. O-
riobov. (λ) quod sint potentiae Regiæ & cæterorum libertatis
moderatores ac custodes. Nulla itaque potestas vi senatûs iis
accedere videtur. Cæterum è Magistratu ut plurimum is] con-
stituitur.

stituitur Senatus, uti apud (μ) Polonos non facile Senator quis, nisi Magistratus, & apud (ν) Turcas, nisi Bassa, aut præfectus Provinciæ, aut Cadelescherus, quum (ξ) Magistratus virum indicet, Ordineq; senatorio dignum iudicet.

§. V. Et hæc senatum definiendi ratio frequens non minus ac solennis est Politicis, ut Arniseo, (\omicron) Excellent. Dn. D. Wendlero (ω) aliisq; scriptoribus: cui tamen in præsentia non adeo infistim, quin potius inhæreamus communi loquendi modo, Senatum per Magistratum quendam urbanum interpretanti, quæque acceptio non nova subinde, aut inusitata, sed vel ex ipsâ Romanâ Politiâ enata videtur, cujus Politiam omnibus aliarum gentium Rebuspub., Lacedæmoniorum imprimis, antepone, non veretur Polybius (ρ) inter Rerum Romanarum scriptores non postremus. De cuius formâ, & mutatione iteratâ consulatur Rosinus (σ) quum nostrum non sit in præsentia prolixius hæc diducere, sed id exponendum duximus unice, Senatû denotare Magistratum, qui curam gerat civitatis. Et quanquam Senatûs Romani longè diversa sit ratio, ac illius, cujus nos indolem delineandam intendimus, (summâ enim functus iste est potestate non semel) non à nostro tn. foro in totû aliena est, quin ita conveniens, ut nomen haud tm. huic largiatur, sed in reliquis pariter momentis jam enodandis multum afferat lucis, nec parum totam rem illustret.

CAPUT II.

DE DEFINITIONE SENATUS REALI.

§. I. Is itaque in præsentia nobis definiendus Senatus, qui summæ subicitur Potestati. Tanta verò Magistratum in diversis Rebuspub. est latitudo, quanta una communi Definitione comprehendi, inque ideam cogi vix potest: hinc Aristoteles (τ) difficultate rei adductus, per partes Magistratum ivit, & alibi eum describit, quod sit præfectus societatis civilis, cui data est consilii publici, Judiciiq; ac Imperii potestas, id quod Bodino (υ) In Aristotele reprehendit, distributivè, non collectivè definitionem hanc esse accipiendam contendens, maximè tamen proprium esse Magistratû τ $\beta\pi\lambda\alpha\tau\tau\upsilon\nu$, asserens. Ut autem quomodocunque exprimamus rem, amplissimamq; illam talis

mt. d. ll.
Polon. ad
Proc.
[μ] l. 1.
Stat. c. 3.
a. 1.
(ν) Menav.
de offic.
Turc.
(ξ) Bias
ap. Arist.
l. 5. Erb. c. 1.
& Tacit. l.
1. Hist. de
Galba.
[\omicron] In O-
per. Polit.
c. 14. p. 140
& 141.
[ω] in Po-
lit. c. 4. p.
mibi 412.
(ρ) l. 6.
(σ) l. 7.
Antiquit.
Rom. c. 1.
T. l. Dec. 1.

(τ) l. 4.
Polit. c. 15.
(υ) l. 3. de
Rep. c. 2.

Senatus indolem contrahamus, hanc ejus damus descriptio-
nem: SENATUS CIVITATIS EST MAGISTRATUS ORDI-
NARIUS A MAJESTATE CONSTITUTUS, AD RES CIVI-
TATIS GERENDAS AC CONSERVANDAS.

§. 2. *Senatus à Senibus* suam dubio procul denominatio-
nem sortita est. Unde illud Ovidianum.:

A Senibus nomen mite Senatus habet.

Augustum n. illud, summumq; orbis terræ Consilium è Senio-
ribus constabat, in quibus maturitas consilii, benè adulta ratio,
prudens & cauta sententiæ dictio: apud Lacedæmones æq; in
amplissimo qui erant Magistratu, γέροντες Senes & Magistratus
ipse seu Curia juxta Romulum γέροντες h.e. Senatus dicebantur.
Utrum a. [edisferit alicubi *Franciscus Hotomannus*] propter se-
nectutem eorum, qui cooptati fuerant, an propter virtutem no-
men illud Senatus repererit, non habeo certum, quod dicam,
quippe prisca homines solebant eos, qui natu grandes, & boni
viri essent, γέροντας i.e. Senes appellare: qui verò in eo consi-
lio erant, Patres vocati conscripti sunt, & usq;e adhuc eam ap-
pellationem retinuerunt. *Plutarchus* in *Romulo* huic sen-
tentiæ, ut veræ subscribit, & *Cicero* in *Catone* ita scribit: Nec e-
nim excursionem, nec saltu, nec eminus hastis uteretur (de *Senes*
Scipione loquitur:) sed consilio, ratione, sententiâ: quæ,
nisi essent in senibus, non summum consilium Majores nostri
appellâssent Senatum. Quæ etsi de Consilariis interpretanda æ-
que veniant, natalia tamen vocis evolvunt clarius, & præclara
quæq; de nostro præfagiunt Senatu.

§. 3. Notandum insuper probè, civitatem accipi vel pro
societate quâdam Liberos & similibus in aliquâ Republicâ, si-
ve jam intrâ urbem, seu extra degant, sive cohabitent, sive locis
aliquâisper distingvantur, uti 3. Pol. 3. vel pro societate liberorū
& similiū eandē in aliquâ urbe sedē occupantiū, Vid: Excell. Dn.
D. Wendelerus (φ) Cellarius; (χ) posteriorē in præseti indigita-
mō significationē. *Generis* vices subit *Magistratō*, hoc n. latitudine
suâ ceteros præfectorum classe pervagatur, & commune aliis
quâ superioribus, quâ inferioribus Majestatis vicariis est: quid?
quod

(φ) sect. 1.

e. 2. §. 7.

pract:

Philos.

(χ) l. 1. c. 6

§. 12. polit

quod & suam naturam communicet Definito, una cum nomine; quum Senatus potestate gaudeat ex lege imperandi, ejusque cura prima sit, civitati bene prospicere, ita verò alias Magistratus describitur. *Differentia* depromitur *primò ab ordine*; ordinarius enim Magistratus est Senatus, quo distinguitur à cæteris, quæis æque potestas, at extra ordinem, ut Curatoribus, est concessa, Senatus verò ordinariâ pollet potestate, ejusque officium Reipub. adeò necessarium est, ut care re eo minimè queat Majestas. *Dein à causâ efficiente.*

Constitutus namque est à summâ Majestate, quæ suos constituit Vicarios, cum ipsa non ubique præsens esse & lustrare omnia oculis valeat. *ἀνευ ἀρχόντων ἀδίνατον εἶναι πόλιν,*

(ψ) Philosophus fatur: denique; *ab objecto, Officioque,* ut gerat Senatus Civitatis *res*, voce rei latè sumtâ, cum Senatus nō tantum circa res propriè dictas, sed & circa personas, actiones & mores occupatus sit. Arduum verò atque difficile, varios adeò actūs & diversa objecta cogere velle, suisque cancellis circumscribere.

(ψ) l. 4.
Pol. c. 4.

§. 4. Primarium tamen facile munus Senatūs erit, ex lege potestatem in Cives exserere, & toti adeò salutem Civitatis prospicere. Ampliata apud nonnullos est potestas, apud alios contracta, diminutaque: quæ urbes amplitudine nobilitateque præstant cæteris, vel singulare quippiam meriti contulerunt in Majestatem, libertate donantur eximiâ, ut de particulis Majestatis participare videantur; hinc excellenti quâdam prærogativâ jure cudendi Monetam, & quæ alia privilegia sunt, gaudent: quæ salva ut retineantur, augeanturque indies, summa ope est contendedum. Econtrario exiliora loca, minori donantur potestate, aut si quod flagitij in Majestatem commiserint, probrosa eis injunguntur signa, sive ad certum tempus, sive ad dies vitæ. Nec minor cura adhibenda in locupletando arario, quo tanquam nervo rerum gerendarum administrare feliciter possint munia, necessitati Principis succurrere, Salaria justa exsolvere, sublevare pauperes, & bonos præmijs beare, ædificiaque publica, quæ Sacra, quæ prophana, restaurare, unde olim Ediles dicti. Tandem potissimi muneris pars Justitia est, quæ à Senatu

natu exercenda strenuè, potissimum à iudice, si adsit, de quo
infra fufius.

CAPUT III.

DE DIVERSIS SENATUS PARTIBUS.

§. 1. Emergunt verò multivaria illa Senatûs objecta ex de-
nominatione personarum, quarum principes & maximè necessa-
riæ *Consules* sunt, ac *Senatores*, his quibusdam in locis adjungun-
tur *Syndicus*, *Iudex* ac *Camerarij*, de singulis fufius.

§. 2. *Consules à Consulendo*, eò quod Senatui consulerent;
vel secundum *Varronem*, (o) quòd consulere populum & Senaû
debet, vel quod ab aliis consuerentur, dici ex *Sexto Pompejo*,
Justiniani Imperatoris Novellis, *Cicerone* ac *Varrone* oppidò li-
quet. *Florus* Vocatos *Consules* dicit, quod meminisse debe-
rent, *Consulere* se *Civibus*. *Fabius*: sitnè *Consul à Consulen-*
do, an à *Judicando*, nam & hoc *Consulere* *Veteres* vocavêre.
Atque obiter notandum, quod qui hæc duntaxat secundum ver-
ba, & non potius secundum rei significationem accipiunt, ii to-
to errant Cœlo. Non enim à *Consulendo* nominatus est *Con-*
sul, quia derivetur à *Verbo* *Consulo*: Sed quod ab ipso *Consule*
exerceatur *Consultatio* h. e. res, quam significat verbum, quod ab
ipso derivatur *Consule*, *Consulo*: Græci non adeò (ὀμβέλλω
sive ὀμβέλλω (hoc enim *Consultatoribus* magis conveniens)
sed ὀπάδω à potestatis præcellentiâ *Consules* dixêre; nec abs-
re, quum summâ aliàs rerum potiantur in civitate, majorique
ac cæteri in *Senatu* polleant auctoritate.

§. 3. Quamquam enim communis potestas Senatorum
sit, *Consules* tamen ut *Capita Corporis* totius eminere videntur
& potestate prævalere, in *Senatu* congregando, votis ferendis,
rebus dijudicandis, quæque alia rerum civilium sunt. Ternari-
us numerus ut plurimum in *Personis* *Consulum* observatur,
quorum unus *Civitatis* momenta administrat uno anno, hoc
elapso, certo quodam die constituto, alteri fasces regiminis tra-
duntur. Cavendum etenim maximè est, ne diuturnitate im-
perandi potentia crescat nimium, potissimum in *Democratiâ*,
vel ubi *Majestas* penes *Senatum* est; *Animus* enim ad proprias
magis,

(o) Varro
l. de Vit.
Pop. Rom.
ap. Non.

magis, quam ad publicas adsurgit partes, & commune quasi malum mortalium est, ut majori usq; fervore propriae, ac aliorum insurgant saluti. Quare Athenienses ostracismo potentiores & autoritate praestantes ejicere Cives solebant, *Aristot.* non adeo improbane,

§. 4. Praeclara potius Romani Senatûs vestigia preme-
da proponuntur, quorum si respicimus secula, ac per aetates
singulas ad ultimam ire licet originem dignitatis Consularis,
monumenta Veterum edisserunt, Regum imperio per Junii
Bruti & sociorum ipsius Tarquini, Collatini, Spurii Lucretii,
Valeriiq; qui Poplicola postea dictus, operam, Romam ejecto, Pa-
trum ac universi adeo populi suffragiis, supremam illam pote-
statem duobus commissam deinceps, idque ad anni modo spa-
cium, quos tum Praetores, cum nomen Praetorum nondum erat
distinctum à Consulibus, appellatos fuisse, accepimus, vel ideo
quod summae praesent rei, vel quod Populo praerent. Raro
verò apud hos dignitas haec bis aut ter in unum conferebatur,
rarius quater aut quinquies, nisi quod Mario contigit soli, qui
septies Consulatum gessit, quiq; propter imminens ex bello
Cymbrico periculum, sequente anno post denuo Consul factus,
quod aliis non facile evenisse tradit, *Rosinus.* (a)

§. 5. Et cum haud parum faciat ad rem, praeficere Mo-
deratores, quorum aetas non imbecillis admodum tenerave, nec
ingravescentes nimium, infantiaeque primae proxima: Illi enim
datum nondum est, accuratiora capessere consilia, huic ani-
mus jamdudum impotens est, ad tantas partes subeundas, ac fra-
ctus: Confirmati judicii, & diuturna maximarum rerum tracta-
tione subactos, Consules maxime esse oportet. Immo, ut uno ef-
feram verbo, justae aetate, ingenio, Judicii que acrimonia vige-
ant; quam in rem denuo nobis trahendus est in exemplum Se-
natus Romanus, ubi nemo facile tantis admovebatur partibus,
ni quadragesimum secundum aetatis annum attigisset: Ea vide-
licet aetate ad hanc provinciam accedebat, ubi Natura attem-
perata, sibi integra, & secum quasi consistens erat. Per inferio-
res itaque gradus quaesturam, Aedilitatem, praetoramq; antea ge-
stam ad Consularem adscendebant dignitatem Romani, si ordi-
nem

(a)

l. 7. Antiq.

Rom. c. 9.

p. 283.

nem spectes, alioquin extra eum ante legitimum quoq; tempus Marcus Valer. Corvinus, Tit. Flaminius, Scipio & Pompejus honoris præmiiq; causâ creati Consules sunt, quoniam Virtus excellens ætatem, quæ desiderabatur in iis, suppleverat abundè.

CAPUT IV.

De Consulibus, Senatorumque Virtutibus necessariis.

§. I. Brevisimæ ducendæ restant lineolæ de dotibus eximiiis, quæ Consularem non minus ac Senatorium ordinem maximè illustrare, summeq; reddere conspicuum valent. In Consulibus præluceant virtutes ex æquo omnes, ut habeant, quod imitentur cæteri, & Consul, quò abundârît pluribus virtutum speciebus, hoc consummator illustriorq; futurus est. Primum tamen ac summum in quolibet Senatorum sit, ut Virum pium, probumque exhibeat. Imbecillior est natura humana, quam ut egregii aliquid frugiferumq; quâ privatim, quâ publicè conari saltem, nedum efficere valeat ab se, nisi intervenerit Deus, ac vires opesque adspiret haud tantum, sed & consilia suggerat, & vias velut aperiat, quâ sit eundum. Nam neque verum nec justum patebit ulli, cujus non mentem ante irradiârît Numen propiti-um, ac luce suâ collustrârît. Proxima probitatis sive Justitiæ ipsi cura sit, latet enim in curiâ Justitia, nisi loquatur per Consulem, Senatoresque: hanc comitetur severitas, ita tamen temperata, ut gravitas adsit, nullâ austeritate corrupta; exasperat enim homines imperata correctio, blandissimè jubetur exemplo. Ut taceam de veritate, temperantiâ, fortitudine, liberalitate, mansuetudine, deq; assiduâ curâ studioq; in tractandis rebus publicis, ingenti doctrinæ modo ac solidâ peritiâ cæterisque dotibus, quæ quasi conjuratæ in Senatu splendeant; sic enim non felix conatibus deerit successus, sed beata maximè Respub: prædicanda, quæ tales habet prædecessores, quos subditi imitandos in omnibus habent.

(b)
In præfat.
sui oper.

§. 2. In Exemplum trahenda nobis Roma, cujus felicitas exoptanda civitati, de quâ Livius (b) graviter: *Ceterum aut me amor suscepti negotii fallit: aut nulla unquam Respub. nec major, nec san-*

sanctior, nec bonis exemplis ditior fuit, nec in quam tam serò avari-
tia luxuriaque immigraverint, nec ubi tantus ac tam diu paupertati &
parsimonie honos fuerit. Nec falleris, si addas prudentiam, sobri-
etatem, continentiam, mansuetudinem, religionem, Justiti-
amque, imò virtutes omnes, cum nullam præter miserit harum,
in quâ populus excellere non allaboraverit. Quid Deorum re-
verentius Numâ Pompilio Metelloque? Quid frugalius Curiis,
Fabriciis? Quid justius Brutis, Torquatis? Quid Fortius Sce-
vulis, Coclitibus, Curtijs, Decijs, Prudentius Catonibus, Læ-
lijs? Castius Lucretijs, Vestalibus? de quibus ipse Romanæ Elo-
quentiæ princeps testatur: *Illæ quæ nostri natura non assecuti lite-
ris sunt, neq; cum Græcis neq; ullâ cum gente sunt conferenda. Quæ n-
tanta gravitas, quæ constantia tanta, magnitudo animi, probitas, fi-
des? quæ tam excellens in omni genere virtus in ullis fuit, ut sit cum
Majoribus nostris comparanda?* Utinam verò nostra Germania
cum his comparanda fiet, vel virtute eos superet felicissimè!
Cætera quæ sunt requisita, accidentia, diversiq; respectus, se-
quentia exhibent *Ἐπιήκεια*, quorum

I. An omnes omninò ad ordinem Senatorium admittendi, vel quinam
ab eo excludendi sint?

Antequam certi aliquid de præsentis Problemate definiamus, o-
peræ precium est, diversos personarum respectus evolvere prius,
& post in sententiam quandam ire. Sunt verò personæ illæ vel re-
spectu Patriæ, vel ratione præsapie, famæq; vel literarum, vel fa-
cultatum vel ætatis considerandæ, attendendæ. Singula momenta
sua habent pondera, quorum primum Patriam evolvit. *An indi-
genæ potius, an peregrini in Senatores eligendi sint?* Plurimorum
optimorumque Politicorum sententia indigenas magis ac
peregrinos selegit, primò ob insitum Patriæ affectum, qui tam
altas in animis usque agit radices, ut unice salutem ejus ut pluri-
mum intendant; peregrini verò tanto affectu in civitatem quâ-
dam non ferantur. Quid? quod maximè longeque sint faciliores
pronioresque ad obtemperandum concives, quam si à peregrinis
res agatur, nec peregrinis subditorum ingenia nota adeò sint, pe-
rinde ac mores, ut indigenis, hinc Cicero: caput Reip. est perspe-
ctos habere civium mores, quâ in re probus laudatur imperator,
quod

(c)
Deut. 17. v.

15.

(d)

Exod. 23.

v. 33.

(c)

Strab. l. 4.

Geogr.

(d)

Arist. l. 5.

Polit. 3.

(e)

Bodin : |

de Rep. 6.

c. 5.

(f)

Jun. quest.

polit. p. 27.

quod omnium quibus imperaturus erat, hominum mors præviderat. 2. ob Scriptura S. consiliū, cum DEUS in Politiā Israeliticā hanc tulerit regē: (c) *Non poteris alterius gentis hominē Magistratū facere, qui nō sit frater tuus, & alio in loco:* (d) *de omni Israelitarū terrā peregrinos voluit exterminatos, cujus rei habuit causā, ne populus à peregrinis seducatur, inq; peccata rapiatur* 3. ob aliorū populorū *Exempla*: Apud Mafsilienses, qui laudē æqvitatē legū habuere, nemo τὸν ἄλλοτρου creatus fuit, nisi qui liberos haberet, & de civiū sāgvine tertiā per generationē ortus sit (c). Inter leges, in quas Belgarū Principes jurare solent populo, hæc habetur: *Nullū peregrinū aut exterū publicis muneribus præficiunto*. Ut taceā incōmoda ad Civitatē redundantia ex senatu tali, cū fructū civitatis devorent, Remp. turbent, & seditiones nonnunquam excitent, ut Achæi Trazenios, Thurii Sibaritas, Samii Zancheos, Chalcidenses Amphipolitas ejecerunt. (d) Quæ in contrarium afferunt argumenta, peregrinos sc. majorem non rarò in civitate obtinere auctoritatem, quam Indigenas; minus enim in Patriā homines, quàm apud exteros honorari, multa inde exfurgere incommoda, lites contentionesq; graves, populum in factiones distrahi, mutuisq; rapinis ac cædibus divelli Rempub. posse facilè, (e) nonnullis confici distinctionibus possunt: Si alienigenæ jura Religionemque cum Indigenis habent communem, nec in totum excludendi sunt, ut factum in Galliā ex constitutione Philippi Pulchri Regis, & Caroli V. ubi æque alienigenæ præfecti civibus sunt, ne si cives præessent civibus, vel nimia indulgentiā parcerent illis, vel veteri quodam odio præter modum in eos favirent. (f)

Alterum momentum de ipsā *profapiā* personarum agit, ubi parili modo Nobiles genere vel Virtute, vel genere & virtute simul (quod præstantissimum est) ad hunc ordinem admittimus. Nec difficultatis quicquam subest, nisi sequens *ζήτημα* subjungamus:

II. Num ille, qui non ex legitimo Matrimonio justisq; procreatus Parentibus est, in Senatum recipiendus? Quod negandum maxime statuunt non pauci, toti enim Civitati non parvæ cedit turpitudini, si Spurius illegitimusque huic præficiatur officio, quippe

pe

pe qui nihil aliud est, quam vivum quoddam paternæ turpitudinis testimonium, ac opprobriū patriæ perpetuum. Quibus cū facit *Arist.* [g] inquit: Quū talis admittitur, libidinū quasi accenditur fax: Magistratus infamiā maculāque insigni notatur, cum tales ad subsellia, consilia, ac honores admittuntur. Quid? Quod animi spiritum genus subditivum deprimat & adulterinum, omniaq; timidè ac demissè talis gerit, ut *Plutarchus* edisserit. Non desunt tamen ex adversā parte, qui contrarium tuerentur ex eo, quia spurius ob singularem felicitatem, Virtutisq; ardorem multis legitimis nonnunquam melior, & ob suam peritiam non minus ac alius quippiam prodesse possit, cum etiam genus nihil ad hoc conferat, sed sapientia prudentiaque usu & experiētiā acquisita requiratur; & deniq; calamitas matris patrisq; non debeat nocere ei, qui sub utero est, nec ejus impedienda dignitas, qui nihil admisit. Non omnis proin ad honores præcludenda via spurio, virtute maximè excellenti & ideò legitimo, sed & huic suum tribuendū, & virtuti honos: quare multi illegitimè nati ad summū Pontificis culmen pervenēre [h], quū virtutibus propriis maculam nativitatis absterferunt. At quandoquidem hodiè ex communi quādam omnium ferè gentium opinione maculā spurii notati sint, non temerè ad publicas admittuntur dignitates, tum ut vago concubitus reddatur civibus magis odiosus, tum etiam, quia qui nec gentē, nec familiam nec patrem habere censetur, pro integrā & legali personā haberi non potest, censente *Bach.*

III. Tertium momentum hoc parit quæstionis, num *Senatus ex literatis potius, an ex illiteratis consistere debeat?* Mediæ hinc insistentium viæ, nec in partes literatorum declinandum nimium, nec in illiteratorum deflectendum unice. Sunt, qui cum tantum Civitati benè præesse asserunt, qui ingentem doctrinæ eruditio- nisque thesaurū sibi acquisivit, cum ab ignaro legum administratio Justitiæ fieri nequeat. Unde Romani olim Principi suo in senatu, QUIS, acclamârunt, MELIUS QUAM LITERATUS IMPERAT! Ladislaus Ungariæ ac Bohemiæ Rex, quamvis adhuc puer cū esset Romæ non videri sibi, ajebat, homines, qui literas ignorarent, imperarentq;. Nec abs re, cum literati anti-

(g)
Polit. 4. c.
6.

(h)
in. d. dist.
cap. 12.

[i]
Lib. 2.
Rhet.

liquorum scripta exempla que habeant perspecta, modumque ex
iis eruere valeant, bonum publicum ritè feliciterque administrā-
di. Etenim quâ ratione poterit, inquit *B.D. Jacob. Martini* (*in Il-
lustr. Quest. suis Cent. 1. Diss. 4.*) Reipub. præesse is, qui non insignè
earundem habet cognitionem, num unquam quis aut in dicendo, aut in
rebus gerendis excelluit, quin prius in Philosophorum officinâ fuerit
politus atque limatus. Imò studio Philosophiæ homines ad prudentiam a-
criores fiunt, dicente *Arist.* [i] Philosophia Theoretica ingenium hominis
acuit, animumque ad consilia saniora capienda disponit; practica verò
applicat rebus, quæ, num in Senatore magis necessaria, utiliorque illa, quis
ambigit? Multum itaque talis promittit utilitatis civitati, at majus, qui
jura intelligit probè, bonumque publicum munire legibus valet. Mini-
mè tamen in totum illiterati ab hoc ordine excludendi, sed plerumque cum
illis conjungendi, cum major felicitas diuturniorque salus ex hac copulâ
Civitati succrescat. Quæ enim consilia à plebe alioquin capiuntur, fi-
dentiori animo suis concivibus conceduntur, puta Senatoribus, qui &
rei momentum exponere ritè, ac decidere feliciter possunt. Sapiens enim
periclitatur Mercatorum, aliorumve Mechanicorum salus, quod de facili
declinare haud potis est, qui statum, rationem, fortunam, incrementaque
eorum ignorant v. g. in æstimandis mercibus, *Wie hoch zu der und
der Zeit diese oder jene Waare soll angeschlagen werden. Item. Wie
man den Nothleidenden und Panqueroztrenden sùglich künne helffe.*
Eadem ratione, si ad alia progredi liceret; *wie hoch die Accisen zu
dieser oder jener Zeit auff Fleisch und andere Waaren anzuschlagen
seyn* Optimè itaque consilium quilibet senatorum de proprio vivendi gene-
re capiet. Quâ de re & Plato sapienter eos, qui mercatores inter cives
numerare noluerunt, monuit, Remp. non debere constare ex Medico
& Medico, h. e. ex uno vitæ genere, sed ex Medico, Mercatore, Opifice.
Summa tamen totius negotii eò refertur, ut ubique loci, temporis, aliisque
circumstantiæ evolvantur; ceu n. non qualibet Resp. quamlibet assu-
mit formam: ita nec unius generis Senatores in quavis existere urbe
possunt. Justum maximè temperamentum est felicitatis civilis argumen-
tum, ac æqualis quæque mixtura constantem parit concordiam. Expe-
rientia rerum magistra demonstrat clarissimè rem, ac ut exempla, com-
memoranda nobis sunt urbes clarissimæ URATISLAVIA, WITTEBER-
GA celeberrima Urbis ELECTORALIS, aliæque benè plures.

[k]
Bell. l. 16.
[l]
Arist. l. 2.
Polit. c. 7.

IV. Quartum momentum diversam sortem, facultatesque exhibet
inquirendo: *Num satius sit, divites an pauperes in Senatuum recipere?*
Quidam ab blandiuntur divitibus mirum in modum, rationibus his
moti: Primum, quia res ac pecunia obsidis pignorisque loco est apud
Remp. amorisque in Patriam: (k) Fides in hanc ipsam & fundamentum olim
erat. (l) Præterea divites rerum experientiam instructi melius sunt, ac pau-
pe-

peres, cum non usq; domi ut pauperes delitefcant, sed in lucem prodeat.
Accedit, quod in Senatu non amor tantum Subditorum, sed perinde
ac potentia requiratur, ut in bonum publicum non consulere modo, sed
& magnificentius gerere sese Senatores possint. Id quod Magnates re-
sponderunt Aureliano recens Imperatori, imperandum fore AURO ET
FERRO, ut illo apud amicos, hec contra hostes utatur. Quare & apud
Romanos institutum fuit, ut census daretur in Magistratu, qui splendo-
rem ordinis amplissimi rei familiaris periclitantem illustraret, pronun-
tante *Sigon.* Imò ante August. Censui Senatoris fuit sestertiùm octingē-
ta millia, qui post facti auctus. Quin etiam, si Senatorum quispiam la-
befactarit censu, ordinē simul amiserit. (m) E. contrario pauperes in to-
rum proscribere conantur, cum destituti remediis, facile pareant, nec
quicquam egregii ab iis expectandum, quēis domi angusta res; Recta
erenim, non depressa, libera, non curis distracta Remp. poscere ingenia,
quam ob causam paupertatem magnum Reip. morbum, vocavit *Plutar-*
chus, (n) & *Ovidius* canit:

Curia pauperibus clausa est, dat census honores,

Inde gravis iudex: Inde severus eques.

Quid? quod Carthaginenses non fieri posse putaverint, qui egenus se-
natum, seu Magistratum bene gerat. At his respondemus:

Non rarò est olitor valde opportuna locutus.

Summa in occulta latent ingenia. Non itaque pauperes ex ordine hoc e-
liminandi ordine omnes, cum in electione non sordida ars, sed mens
honestas, non facultas diminuta, sed virtus splendida, non adjuncta
fortuna variabilis, sed ornamenta constantis animi spectanda sient. Pau-
pertas non rarò bonae mentis foror; hinc & ex humili casu altissima &
Reip. maximè profutura adscendunt ingenia. *Piaſtus Pol.* tenuissimae for-
tis ad Principatum Poloniae evectus, laudabiliter Imperium tenuit, ac
amplavit, ut taceam divitias abundantes mortalium, mentes saepius ex-
tollere nimium, & ad injuriam civium pronas reddere. Unde vel ipsa e-
versio civitatis oriri potest aut dissensio ad minimū. (o) Quorsum itaque
attinet, aut divitias in primâ felicitatis parte, aut paupertatem in ulti-
mo miseriarum statu ponere?

V. Quintum momentum Conficit *atatis* decursum, an senes potis-
simū, an juvenes insimul senatum constituere debeant? Plurimi in se-
nectam declinant aetatem, quippe quae cum sapientiâ, intelligentiâ,
prudentiâque conjuncta est, cui accedit veneranda autoritas, hinc plu-
umbram senis valere, quam gladium Juvenis, in communi perhibetur.
Nec parum facit ad rem, experientia rerumque multarum usus, cum
annorū multitudo sapientiâ doceat; (p) ut igitur novella vitis copio-
sius gignit vinum, ita plura loquuntur juvenes, sed utiliora senes, quali-
utitur simili *Erasm. Roter.* Et Senescentibus vitis, fervore ac audaciâ
aetate sublatâ, consilium indies succrescit; Unde illud: Hasta Juvenū,
consilia senum. Non tamen decrepitos planè, quēis vigor memoriae flac-
cescit, intellectus vacillat, experientiaque in obstinationem converti-

(m)
Tacit. l. 14.
Annal.

(n)
Plutarch.
in Lycurg.

(o)
Reckerm. l.
1. Pol. 2.

(p)
Job. 2.

tur, intelligimus, sed florentes maximè ingenio, iudicio, consilio; Adolescentibus tamen multùm æq; tribuendum est, cum primis, qui ad maturitatem annorum pervenere, virilem animum induere, quorum animus firmus, quiq; sibi met ipsis constant, secumq; consistunt; In eâ enim ætate animosi sunt, fortes, laudis gloriæque cupidi, in rebus agendis plus honestatem, quam utilitatem respiciunt, & plurima Reip. commoda promittunt. Uno verbo jungantur juvenes cum senibus, ut illi consilio, (quod senum proprium est) hi prodesse auxilio queant, juvenesque senili regantur prudentiâ. Expediit n. omninò (verba sunt (q) Petr. Greg. de Republ.) juxta annosas arbores plantas inferere novas; quæ post interitum veterum in locum earundem succedant.

(q)
Petr. Greg.
de Rep.

Statuimus itaque, omnibus bonis dignisque aditum patere ad has dignitates. Eo ipso enim fit, ut omnes Remp. magis ament, plus inter omnes concordia fit, in omnibus magis excitetur studium virtutis, & denique in quosvis Magistratûs promptiora subditorum obsequia sint. Nec n. ò vult privatus in publicis honoribus constitutos revereri, qui iisdem se aliquando ornandum esse, potest sperare. Inepti verò, nimitù juvenes, peregrini ex parte, excluduntur non immeritò, & eadè ratione servi, quia contra Majestatem est, servos Majestatem præferre, eorumque ingenia ad obsequium potius nata: id quod Romani maximè observarunt.

II. Num consultius sit, fixum perpetuumq; in Civitate habere Senatuum, an vero mutabilem potius s. ambulatorium?

Si quæstio accipiarur de universo Senatûs collegio, in negativam descendimus sententiam, quia uti crebra victûs cibique mutatio in corporibus hominum non adeò probatur: ita talis vicissitudo civitati parum emolumentum promittit, quin potius ordinis splendorem obfuscat, auctoritatem minuit, positivasque ante leges non rarò evertit, & quæ alia sequuntur detrimenta. Nos potius de particulari mutatione aliquid largimur, utpote Consulium, quæ mutatio in nostris locis solennis est, nec suis destituitur rationibus, hæc enim vicissitudo ingenia reprimit fastuosa, nec inebriari nimiam licentiâ sinit, loquor cum Dionys. Halicari: (s) habet talis Senatus, quod peragat fideliter, cum de omnibus elapso regimine sibi reddenda ratio sit. Imò subditis longè tolerabilius esse videtur, alium quotannis expectare Consulem, quam uni usque obedire, maximè moroso, largitionibus occupato, proprioque commodo intento. Alia cæteroquin officia, quæ secretiora committuntur, utpote Secretariorum, Syndicorum, Notariorumque immutanda vix sunt, ne civitatis arcana publicentur, ejusque salus periclitetur.

(r)
Bodin. de
Rep. l. 4. c. 4.

(s)
Dionys. Halic.
l. 4.

ERRATA.

[Quæ per incuriam irrepsere errata, Lector æquo corriget animo, ut cap. 2. §. 4. contennendum pro contendendum. c. 3. §. 2. senaum, pro senatum ibid. & π α γ ο ς, pro υ α δ γ ς. & c.]

ULB Halle

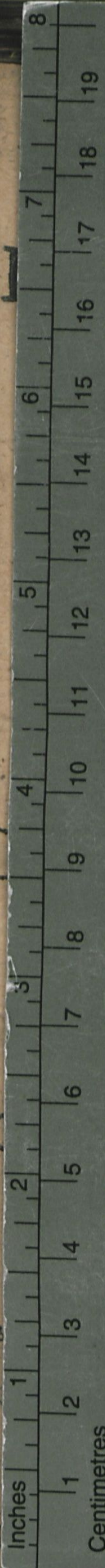
3

006 681 980

WMA

B.I.G.

Farbkarte #13

are Widmung 4 26.
 2 140.
 1661
 1/2

Politicarum
CIVITATIS
LIBUS
RIBUS,
 REA,
 LIMINE,
FRIDERI-
ELIO,
 vitore ac Amico
 no:
αλέξει discutiendam
GERLACHIUS,
 is,
 dens.
 . 1661.
 io Philosoph.

 Æ,
 NIS HAKEN.
 XI.

Johann Friedrich...

